

**ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄԱԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ
ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ**

- Մարզկենտրոնը՝**
ք. Գյումրի
- Տարածաշրջանները՝**
Արթիկ,
Ախուրյան,
Անի,
Ամասիա,
Աշոցք
- Քաղաքները՝**
Գյումրի,
Արթիկ,
Մարալիկ

Տարածքը	2 680 քառ.կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.0 %
Քաղաքային համայնքներ	3
Գյուղական համայնքներ	116
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	128
Բնակչության թվաքանակը 2013թ. տարեվերջին	248.3 ազ.մարդ
այդ թվում՝	
քաղաքային	144.5 հազ.մարդ
գյուղական	103.8 հազ.մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2013թ.	8.2%
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	58.2%
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	214 546.0 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր	78 700.8 հա

ՀՀ Շիրակի մարզը գտնվում է հանրապետության հյուսիս-արևմուտքում:

Պետական սահմանով արևմուտքից սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսից՝ Վրաստանին, արևելքից սահմանակից է ՀՀ Լոռու մարզին և հարավից՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզին:

ՀՀ Շիրակի մարզը, լինելով ծովի մակերևույթից մոտ 1500-2000 մ բարձրության վրա (մարզի 52 գյուղեր գտնվում են ծովի մակերևույթից մոտ 1 500-1 700 մ, իսկ 55-ը՝ 2 000մ բարձրության վրա), հանդիսանում է Հայաստանի ամենացրտաշունչ տարածաշրջանը, որտեղ ձմռանը օդի ջերմաստիճանը երբեմն հասնում է -460C-ի:

Մարզի տարածքով են անցնում Հայաստանը Վրաստանին կապող գլխավոր երկաթգիծը և ավտոմոբիլային խճուղին: Այստեղ իրար են միանում Հայաստանի և Թուրքիայի երկաթուղային և ավտոճանապարհային ցանցերը:

Թուրքիայի հետ սահմանային Ախուրյան գետի վրա գործում է Ախուրյանի ջրամբարը, որն իր 526 մլն. մ3 ծավալով խոշորագույնն է հանրապետությունում:

ՀՀ Շիրակի մարզի արդյունաբերության առաջատար ճյուղերն են սննդամթերքի, ներառյալ խմիչքների, մանածագործական արտադրությունը և այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունը: Հայտնի են Արթիկի, Անիի տուֆն ու պեմզան:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով (մարզում գործում է օդանավակայան, որն ապահովում է օդային կապ արտաքին աշխարհի հետ):

2013թ.-ին մարզի **տնտեսության հիմնական հատվածների** տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն` 3.4 %,
- գյուղատնտեսություն` 11.6 %,
- շինարարություն` 3.7 %,
- մանրածախ առևտուր` 2.0 %,
- ծառայություններ` 2.0 %:

Մարզկենտրոն Գյումրի քաղաքը (2013թ. տարեվերջին`119.9 հազ. բնակիչ) գտնվում է Երևանից 118 կմ հեռավորության վրա, բարձրությունը ծովի մակերևույթից շուրջ 1 550 մ է:

Քաղաքը գտնվում է Ախուրյան գետի ձախ ափին: Այն բնակչության թվաքանակով և իր նշանակությամբ շարունակվում է համարվել Հայաստանի Հանրապետության երկրորդ քաղաքը:

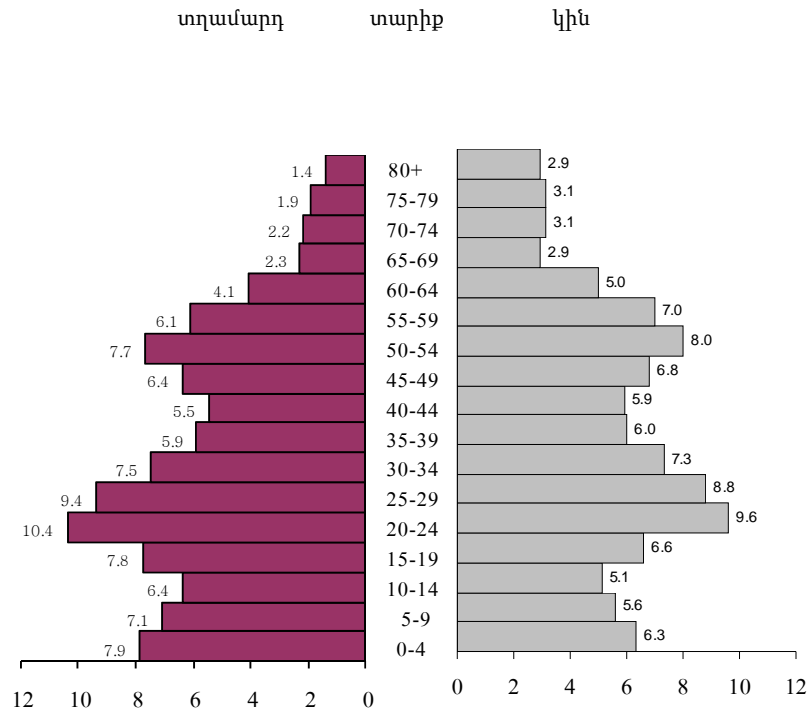
Արթիկ քաղաքը (2013թ. տարեվերջին` 19.1 հազ. բնակիչ, Երևանից 100 կմ հեռավորության վրա) գրտնվում է Արագած լեռնազանգվածի հյուսիս-արևմտյան լանջին, բարձրությունը ծովի մակերևույթից 1 760 մ է: Քաղաքով անցնում են Մարալիկ-Գյումրի երկաթգիծը և Ապարան-Գյումրի խճուղին:

Քաղաքի արդյունաբերական արտադրանքի հզորության հենարաններն են սննդի, ապակյա կաղապարների, մեքենասարքավորանքների և հատուկ նշանակության սարքերի արտադրությունը

Մարալիկ քաղաքը (2013թ. տարեվերջին`5.5 հազ. մարդ, Երևանից 90 կմ հեռավորության վրա) գտնվում է Արագած լեռնազանգվածի արևմտյան լանջին, բարձրությունը ծովի մակերևույթից 1 920 մ է: Քաղաքով է անցնում Գյումրի-Թալին-Երևան մայրուղին:

Քաղաքում զարգացած են տեքստիլ արդյունաբերությունը, շինանյութերի արդյունահանումը և գյուղատնտեսությունը:

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2014թ. հունվարի 1-ի դրությամբ %

ՄԱՆՐԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը				
	2009	2010	2011	2012	2013
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը այդ թվում՝	982	1 017	1 029	950	1 031
խանութներ	592	611	582	494	599
կրպակներ	349	361	402	406	386
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	2	2	2	2	2
սպառողական ապրանքների շուկաներ	8	4	4	4	6
առևտրի այլ օբյեկտներ	31	39	39	44	38

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը				
	2009	2010	2011	2012	2013
Պետական նախադպրոցական	45	45	38	37	50
Ոչ պետական նախադպրոցական	-	-	8	8	-
Պետական հանրակրթական	171	171	170	168	169
Ոչ պետական հանրակրթական	4	4	4	5	4
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	26	27	27	27	27

	Քանակը				
	2009	2010	2011	2012	2013
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	6	6	5	6	6
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	9	9	10	9	9
Ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	3	3	3	3	3
Պետական բարձրագույն ուսումնական	1	1	1	1	1
Պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատության մասնաճյուղ	5	5	5	5	5
Ոչ պետական բարձրագույն ուսումնական	2	2	2	2	1

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2014թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ²
Գյումրի	ք. Գյումրի	119 885
Արթիկ	ք. Արթիկ	19 159
Մարայիկ	ք. Մարայիկ	5 471

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2014թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ³
1	Ազատան		5 728
2	Ալվար	• Ալվար • Արավետ	245
3	Ախուրիկ		1 243
4	Ախուրյան		9 884
5	Աղին	• Աղին • Աղին կայարան	620
6	Աղվորիկ		139
7	Ամասիա		2 061
8	Այգաբաց		827
9	Անիավան		506
10	Անիպեմզա		411
11	Անուշավան		2 146
12	Աշոցք		2 843
13	Առափի		1 984
14	Արդենիս		197
15	Արեգնադեն		540
16	Արփենի		399
17	Արևիկ		1 837
18	Արևշատ		2 124

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

² ՀՀ Շիրակի մարզի քաղաքային համայնքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ

³ ՀՀ Շիրակի մարզի գյուղական համայնքների այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղական համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 866 գյուղական համայնքների մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2014թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.1%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2014թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ³
19	Բայանդուր		775
20	Բանդիվան		264
21	Բաշգյուղ		54
22	Բավրա		593
23	Բասեն		1 778
24	Բենիամին		752
25	Բերդաշեն	• Բերդաշեն • Պաղակն	309
26	Բյուրակն		745
27	Գառնառիճ	• Գառնառիճ • Եղնացուր	280
28	Գեղանիստ		1 321
29	Գետափ		851
30	Գետք		618
31	Գոգհովիտ		370
32	Գտաշեն	• Գտաշեն • Կավխուտ	284
33	Գուսանազյուղ		930
34	Երազգավորս		1 664
35	Զարիշատ	• Զարիշատ • Երիզակ	69
36	Զորակերտ	• Զորակերտ • Դարիկ	174
37	Զույգաղբյուր		570
38	Թավշուտ		384
39	Թորոսգյուղ		302
40	Իսահակյան	• Իսահակյան • Բարձրաշեն	1 132
41	Լանջիկ		1 078
42	Լեռնազյուղ		35
43	Լեռնակերտ		1 541
44	Լեռնուտ		198
45	Լուսակերտ		774
46	Լուսաղբյուր		731
47	Ծաղկուտ	• Ծաղկուտ • Լորասար	264
48	Կամո		1 554
49	Կապս		1 022
50	Կառնուտ		1 185
51	Կարմրավան		249
52	Կարմրաքար		49
53	Կաքավասար		132
54	Կրաշեն		291
55	Կրասար		555
56	Հայկաձոր		512
57	Հայկասար		263
58	Հայկավան		1 537
59	Հայրենյաց		839
60	Հատիճ		1 539
61	Հարթաշեն		145
62	Հացիկ	• Հացիկ • Հացիկավան (Մայիսյան կալարան)	1 051
63	Հողմիկ		518
64	Հոռոմ		2 531
65	Հովիտ		585
66	Հովտաշեն		299

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2014թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ³
67	Հովտուն		196
68	Հովունի		730
69	Ձիթհանքով		1 528
70	Ձորակապ		1 243
71	Ձորաշեն		156
72	Ղազանչի		637
73	Ղարիբջանյան	• Ղարիբջանյան • Ախուրյան կայարան	1 052
74	Մայիսյան		2 003
75	Մարմաշեն		2 196
76	Մեծ Մանթաշ		2 601
77	Մեծ Սարիար		402
78	Մեծ Սեպասար		888
79	Մեղրաշատ		541
80	Մեղրաշեն		1 497
81	Մուսայելյան (Աշոցքի տարածաշրջան)		381
82	Նահապետավան		1 251
83	Նոր կյանք		1 968
84	Բագրավան	• Բագրավան • Նորշեն	927
85	Շաղիկ		136
86	Շիրակ		1 139
87	Շիրակավան		819
88	Ողջի		574
89	Ոսկեհասկ		2 134
90	Պեմգաշեն		3 364
91	Ջաջուռ		1 009
92	Ջաջուռավան		243
93	Ջրածոր		296
94	Ջրառատ		1 270
95	Ջրափի		1 091
96	Սալուտ		101
97	Սառնաղբյուր		3 510
98	Սարագյուղ		215
99	Սարալանջ		1 260
100	Սարակապ		617
101	Սարապատ		106
102	Սարատակ		1 470
103	Սիգավետ		389
104	Սպանդարյան		1 793
105	Վահրամաբերդ		1 908
106	Վարդաղբյուր		126
107	Վարդաքար		779
108	Տուֆաշեն		425
109	Ցողամարգ		574
110	Փանիկ		3 210
111	Փոքրաշեն		237
112	Փոքր Մանթաշ		3 012
113	Փոքր Սարիար		240
114	Փոքր Սեպասար		257
115	Քարաբերդ		1 240
116	Քեթի		1 112

**ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2013թ.**

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կանայք ¹	տղամարդիկ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 194	4 806
Օնվաճներ, մարդ	141	65	76
Մահացածներ, մարդ	102	50	52
Ամուսնություններ	54	X	X
Ամուսնալուծություններ	11	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	40.3	X	X
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	165	79	86
հանրակրթական	1 238	592	646
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	117	80	37
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	46	13	33
միջին մասնագիտական	101	52	49
բարձրագույն մասնագիտական	190	111	79
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	32 047
Մարզիկներ, մարդ	295	43	252
Զբաղվածներ, մարդ	3 228	1 650	1 578
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	3	1	2
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	0.0	0.0	0.0
գիտության թեկնածուներ	1	0.0	1
ուսուցիչներ	144	125	19
բժիշկներ	22
միջին բուժանձնակազմ	58
Գործազուրկներ, մարդ	893	407	486
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 884
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	667	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	26 987
թատրոն	1 064
համերգ	875
թանգարան	2 857
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում՝	45	X	X
այդ թվում՝ նյ մեծ ծանրության	25	X	X
միջին ծանրության	16	X	X
ծանր	4	X	X
առանձնապես ծանր	0.0	X	X

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են: